

# בין תיקון לתקנון

א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים, אֶת כָּל-הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה לְאָמֹר.

- אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ, אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים;
- לֹא-יְהִי לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים, עַל-פָּנָי
- וְלֹא תִשָּׂא אֶת-שֵׁם-ה' אֱלֹהֶיךָ, לְשׁוֹא:

- זָכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת, לְקַדְּשׁוֹ
- כִּבֵּד אֶת-אָבִיךָ, וְאֶת-אִמְךָ-
- לְמַעַן, יֵאָרְכוֹן יְמֶיךָ, עַל הָאָדָמָה

יֵד וְכָל-הָעַם רֹאִים אֶת-הַקּוֹלֹת וְאֶת-הַלַּפִּידִם, וְאֶת קוֹל הַשֹּׁפָר, וְאֶת-הַהָר, עָשָׁן; וַיֵּרָא הָעָם וַיִּנְעוּ, וַיַּעֲמֵדוּ מֵרָחֹק. טו וַיֹּאמְרוּ, אֶל-מֹשֶׁה, דַּבֵּר-אַתָּה עִמָּנוּ, וְנִשְׁמָעָה; וְאַל-יְדַבֵּר עִמָּנוּ אֱלֹהִים, פֶּן-נָמוּת. טז וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-הָעָם, אַל-תִּירְאוּ, כִּי לִבְעֹבוֹר נִסּוֹת אֶתְכֶם, בָּא הָאֱלֹהִים; וּבְעֹבוֹר, תִּהְיֶה יְרֵאתוֹ עַל-פְּנֵיכֶם--לְבַלְתִּי תַחֲטְאוּ. (שמות כ')

## שהאדה

ה"שהאדה" (شهادة – עדות) היא ה"אני מאמין", או האמונה הבסיסית, של האסלאם. "אין אל מלבד אללה ומוחמד הוא שליחו של אללה", أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا رَسُولُ اللَّهِ. בהיותו העמוד החשוב ביותר הוא מניח את הבסיס לכל האמונה והמצוות האסלאמיות.

## צללה

ה"צללה" (صلاة – תפילה; הגייה: סלאה) היא המצווה להתפלל חמש פעמים ביום בזמנים קבועים.

## זכאה

ה"זכאה" (زكاة – צדקה) או זכאת היא המצווה לתת צדקה לעניים, והיא מחייבת כל מוסלמי בעל היכולת הכלכלית לכך.

## צום

הקוראן מכיר בשלושה סוגי צומות (صوم – צום): צום טקסי, צום לשם כפרה על חטאים וצום סגפני.

## חג'

החג' (حج – עלייה לרגל) הוא העלייה לרגל אשר מתרחשת בחודש המוסלמי ד'ו אלחג'ה לעיר מכה ולאתרים המקודשים סביבה.

**כשאבא אומר לי לעשות משה  
ולא מרשה לשאול  
או להתווכח  
או להגיד "אבל",  
רק כועס ואומר:  
"ככה אמרתי וזהו!"  
ואפילו צועק –  
אני יודע  
שהוא יודע  
שהוא בכלל לא צודק.**

## יהודה אטלס

כללים

נדמה שלמערכת יש נטייה לנסח חוקים וכללים מהודקים וסגורים הרמטית ובכך למנוע שטחים אפורים. יש רווח מסויים בצמצום מרחבי הדיאלוג וההתדיינות. אך יש לכך גם תג מחיר מובהק. ככל שהמרחבים מצטמצמים, יש פחות מקום לשיח, לתקשורת, לקשר מורכב, מתפתל ומעמיק בין בני אדם ובינם לבין המורכבות של החיים.

לו יהיה שנדע להיזהר מהמקומות שחוסכים דיאלוג ועימות. שלא נתפתה למקום שקובע כללים חותכים, חד משמעיים וסופיים, ומתוך כך נחשוב שפתרנו את הבעיה מבלי להבין שיצרנו בעיה עמוקה יותר במקום אחר.

חילי טרופר / מקום בעולם, עמ' 246

## תיקון הלב:

"תיקון הלב" הוא תהליך שבו האדם הולך ומשתפר במשך כל ימי חייו, כלומר הוא הולך ומממש את עצמו כברייה מוסרית, הולך ונעשה יותר ויותר אנושי. תיקון הלב הוא מעגל חיים. ההנחה היא שאדם מסוגל ורוצה לצמוח, להשתפר ולהיעשות טוב יותר.

במעשה החינוכי מתקיימת תמיד ההזדמנות למשא ומתן, המושתת על דיאלוג עמוק שאינו פוסק. גם כאשר חוויית החיים מקוטעת, הדיאלוג נותר איתן ונוכח בכל עוצמתו ומאפשר הזדמנויות לתיקון הלב וחתימה לחיים שיש בהם פשר וכיוון.

בני האדם, ומתבגרים המצויים במצבי סיכון בפרט, הם בעלי עולם המעמקים – עולם פנימי רחב שנמצא מתחת לפני השטח ומכתיב התנהגויות, נורמות וכדו'. בנוסף לעולם המעמקים, המתבגרים בקהילה נמצאים במקום של שבר. תפקידנו לנסות ולאחות את השברים ככל האפשר, לאפשר הזדמנויות ל"תיקון", וזאת ע"י דיאלוג.

הביטוי הממשי הטוב ביותר עבור "תיקון הלב" בקהילת החינוך הינו: "לא מוותרים עליך ולכן לא מוותרים לך", ועל ידי כך, קביעת גבולות הגזרה: מצד אחד "הצבת גבולות", ומאידך "קבלה ללא תנאי". בתווך שבין שני גבולות אלו, מתחולל לב ליבו של התהליך החינוכי - תהליך תיקון הלב על שני רבדיו:

תיקון רציף – מציאת הזדמנויות רבות ככל האפשר בשגרת החיים בקהילה שיאפשרו צמיחה והעצמה של חניך. חינוך מוביל ולא מובל. תיקון לאחר קלקול – זיהוי והפנמת הערכים שנפגמו במעשה הקלקול, מציאת דרכים לאיחוי השברים ומינוף המשבר לנקודת כוח. המטרה: להוציא את החניך שלם יותר.

**עקרונות הליבה ב'תיקון הלב'**  
העצמת החניכה ע"י תכניות חינוכיות, וריבוי הזדמנויות לחוויות הצלחה.  
העצמת החניכה ע"י תכניות תרפויטיות המחנכות לחוסן רגשי.  
יצירת שיח והזדמנות לתהליכי תיקון לאחר הפרות סדר ומצבי משבר.